

22. 3. 2001

ID: 3414

Kdy je právní úkon v rozporu s dobrými mravy ?

V rozporu s dobrými mravy ve smyslu § 39 obč. zák. je právní úkon zejména tehdy, jestliže se jeho obsah ocitne v rozporu se společensky uznávaným míněním, které ve vzájemných vztazích mezi lidmi určuje, jaký má být obsah jejich jednání, aby bylo v souladu s obecnými zásadami demokratické společnosti.

V rozporu s dobrými mravy ve smyslu § 39 obč. zák. je právní úkon zejména tehdy, jestliže se jeho obsah ocitne v rozporu se společensky uznávaným míněním, které ve vzájemných vztazích mezi lidmi určuje, jaký má být obsah jejich jednání, aby bylo v souladu s obecnými zásadami demokratické společnosti.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30.5.2000, sp.zn. 33 Cdo 148/99)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci o zaplacení 298 837 Kč s přísl., vedené u Okresního soudu v Trutnově pod spisovou značkou 10 C 123/96, o dovolání žalovaných proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 13. května 1998 č. j. 24 Co 209/97 - 49, tak, že rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 13. května 1998 č. j. 24 Co 209/97 - 49 ve výrocích pod body I, III a IV zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil Krajskému soudu v Hradci Králové k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Žalobce J. T. se po žalovaných domáhal, aby mu zaplatili společně a nerozdílně částku 298 837 Kč s 16 % úrokem z prodlení od 11.5. 1996, s tím, že žalovaní nezaplatili žalobci cenu za postoupené pohledávky na základě smluv o postoupení pohledávky ze dne 22.12.1994 ve výši 176 962 Kč a jeho manželce V. T., která zesnula 10.3.1995, ve výši 121 975 Kč, když pohledávku manželky V. T. žalobce zdědil.

Okresní soud v Trutnově rozsudkem ze dne 13. února 1997 č. j. 10 C 123/96 - 31 žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že oba žalovaní se zavázali, na základě smluv o postoupení pohledávky žalobci /jeho právnímu předchůdci/ a jeho zemřelé manželce, uhradit celkovou částku 298 837 Kč, a to dle dohod podepsaných dne 30. 1. 1995 na obecním úřadě v H., nejpozději do jednoho měsíce po obdržení půjčky od České státní spořitelny. Soud dospěl k závěru, že podle uvedených dohod splatnost žalované částky nenastala a žalovaní záměrně nezmařili /ve smyslu ust. § 36 odst. 3 obč. zák./ podmínky splnění dohody, když vycházel ze skutečnosti, že žalovaní mají uzavřenu smlouvu o stavebním spoření a mají snahu z naspořených finančních prostředků nároky žalobce uspokojit.

Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 13. května 1998 č. j. 24 Co 209/97 - 49 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že výrokem pod bodem I. žalovaným uložil povinnost zaplatit společně a nerozdílně žalobci, právnímu nástupci J. T., zemřelého 31. 10. 1997, částku 298 837 Kč se 16 % úrokem z prodlení od 9. 11. 1996 do zaplacení, výrokem pod bodem II. zamítl žalobu o zaplacení 16 % úroku z prodlení z částky 298 837 Kč za dobu od 11. 5. 1996 do 8. 11. 1996 a výrokem III. a IV. uložil žalovaným nahradit žalobci náklady řízení. Krajský soud v průběhu odvolacího řízení zjistil, že zemřel žalobce J. T. a pohledávku za žalovanými ve výši 298 837 Kč zdědil jeho syn P. T., který se v důsledku singulární sukcese stal účastníkem řízení. Odvolací soud dospěl k závěru, že dohody o úhradě pohledávek, uzavřené mezi právními předchůdci žalobce a žalovanými a podepsané dne 30. 1. 1995, jsou neplatnými právními úkony ve smyslu ustanovení § 37 odst. 1 a 2 a § 39 obč. zák., protože dle názoru soudu předmětem plnění bylo plnění od počátku nemožné, když neexistující subjekt (Česká státní spořitelna) nemohla v době, kdy byly dohody sepsány, půjčku /jako zrušený institut, nahrazený úvěrem/ poskytnout a zároveň dospěl k závěru, že dohody svým obsahem odporují zákonu a ve svých důsledcích se přiči dobrým mravům. Krajský soud dále vycházel ze zjištění, že účastníci uzavřeli dne 22. prosince 1994 smlouvy o postoupení pohledávek a s ohledem na čl. II. těchto smluv dospěl k závěru, že právní předchůdci žalobce jako postupitelé postoupili svou restituční pohledávku vůči Státnímu statku H. ve výši 298 837 Kč žalovaným za úplatu. Protože dle čl. III. uvedených dohod měl být způsob úhrady předmětem samostatných dohod, které odvolací soud posoudil jako neplatné, nebyla doba splnění závazku žalovaných pak dohodnuta a krajský soud aplikoval ust. § 563 obč. zák., podle kterého je dlužník povinen splnit dluh prvního dne poté, kdy byl o plnění věřitelem požádán. Za výzvu k plnění pak odvolací soud považoval datum doručení žaloby žalovaným dne 8. 11. 1996, tudíž povinnost k plnění žalovaným dle právního závěru soudu vznikla dnem 9. 11. 1996, proto přiznal žalobcům od tohoto data úroky z prodlení v požadované výši 16 % a za dobu od 11. 5. 1996 do 8. 11. 1996 žalobcem požadované úroky nepřiznal a v této části žalobu zamítl.

Proti tomuto rozsudku podali žalovaní dovolání do výroků I, III a IV, a to z důvodu uvedeného v ust. § 241 odst. 3 písm. b) o.s.ř., protože podle názoru odvolatelů rozhodnutí trpí vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a dále i z důvodu uvedeného v ust. § 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř., neboť rozhodnutí vychází ze zjištění, které nemá oporu v provedeném dokazování. Dovolatelé odvolacímu soudu vytýkají, že aniž by si soud opatřil důkaz pro své tvrzení, že neexistuje Česká státní spořitelna, opřel o neexistenci tohoto subjektu své rozhodnutí, že v době uzavírání dohod mezi účastníky Česká státní spořitelna /subjekt zmiňovaný v dohodách/ neexistovala, nemohla žalovaným poskytnout půjčku, předmětem právního úkonu bylo pak plnění nemožné, a proto se jednalo o právní úkon neplatný. Dále dovolatelé vytýkají odvolacímu soudu, že soud ve svém rozhodnutí neuvedl, v čem spatřuje, že dohody o úhradě postoupené pohledávky jsou neplatné pro rozpor s dobrými mravy. Protože dovolatelé nepovažují za správné právní hodnocení dohod o úhradě postoupených pohledávek, uzavřených mezi účastníky, jako neplatných a nepovažují za správný právní závěr soudu, že dluh je splatný ihned poté, kdy byli žalovaní o zaplacení požádáni, tj. dnem následujícím po doručení žaloby, navrhli dovolacímu soudu zrušení rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové v uvedené věci a její vrácení tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalobce podal k dovolání žalovaných vyjádření, v němž uvádí, že rozsudek odvolacího soudu považuje za věcně správný a zákonný, a to zejména v závěru, že splatnost ceny za postoupenou pohledávku již nastala. Žalobce uvádí, že zatímco soud dovodil, že splatnost nastala v důsledku neplatnosti způsobu sjednání splatnosti pohledávky, žalobce se přiklání k sebou zastávanému názoru, že splatnost pohledávky nastala v důsledku zmaření podmínky, kterou byla splatnost odložena. Poukazuje, že právní předchůdce žalobce, když uzavíral s žalovanými dohodu o úhradě pohledávek, v níž bylo sjednáno, že úhrada bude provedena žalovanými po obdržení půjčky, měl žalobce na mysli jen

půjčku, kterou bylo možno od peněžního ústavu získat ihned a nebylo touto formulací zamýšleno, že si žalovaní nejprve uzavřou smlouvu o stavebním spoření, začnou spořit a pak teprve si požádají o úvěr. Pokud si žalovaní nezajistili na úhradu pohledávek půjčku a raději si založili stavební spoření, pak dle názoru žalobce žalovaní splnění podmínky zmařili (viz ust. § 36 odst. 3 obč. zák.) a pokud si žalovaní nemohli půjčku zajistit, nemohli splnit podmínky pro poskytnutí půjčky, pak se splnění podmínky stalo nemožným (viz ust. § 36 odst. 1 obč. zák.) a právní úkon se stal z obou těchto důvodů nepodmíněným, tzn. že splatnost úhrady pohledávky nastala okamžitě.

Dovolání do výroku I., III., IV. krajského soudu je v dané věci přípustné (§ 236 odst. 1 o. s. ř.), neboť bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu do výroku, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé /§ 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř./ Dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou - účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), řádně zastoupenou advokátem (§ 241 odst. 1 o. s. ř.), splňuje formální i obsahové znaky předepsané ustanovením § 241 odst. 2 o. s. ř. a opírá se o způsobilý dovolací důvod podle ust. § 241 odst. 3 o. s. ř.

Dovatel ve svém dovolání výslovně uplatnil dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř., tj., že rozhodnutí odvolacího soudu vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování. Za skutkové zjištění, které nemá oporu v provedeném dokazování, je třeba ve smyslu citovaného ustanovení považovat výsledek hodnocení důkazů soudem, který neodpovídá postupu vyplývajícímu z ust. § 132 o. s. ř., protože soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nebo přednesů účastníků nevyplývaly, ani jinak nevyšly za řízení najevo či pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo. Skutkové zjištění nemá oporu v provedeném dokazování tehdy, jestliže skutečnosti, které má odvolací soud za prokázané, byly významné pro rozhodnutí ve věci při aplikaci práva.

Dovolací soud konstatuje, že v daném případě z obsahu spisu nevyplývá, že by nastala situace, jež by naplňovala uvedené předpoklady tohoto dovolacího důvodu. Námitka dovolatele, že odvolací soud si neopatřil důkaz o neexistenci České státní spořitelny, je vadou řízení podřaditelnou pod dovolací důvod podle ust. § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř. Další námitka dovolatele uvedená v bodě IV. dovolání, že odvolací soud nesprávně posoudil dohody o úhradě postoupení pohledávek za neplatné pro rozpor s dobrými mravy, je dovolacím důvodem podle ust. § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř.

Dovolací soud přezkoumal napadený rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové v souladu s ustanovením § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

Podle ust. § 242 odst. 3 o. s. ř. lze rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání. Z této zásady vázanosti užitými dovolacími důvody představují výjimku vady řízení podle ust. § 237 odst. 1 o. s. ř. a je-li dovolání přípustné i jiné vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, ke kterým dovolací soud přihlédne z úřední povinnosti bez ohledu na to, zda byly v dovolání uplatněny /§ 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř./.

Vady řízení uvedené v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. dovolatelé nenamítají a ani z obsahu spisu se nepodávají.

Vadou řízení ve smyslu ust. § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř. je například neúplnost nebo nesprávnost zjištění skutkového stavu z pohledu postupu soudu v důkazním procesu, zejména není-li v důkazním řízení postupováno v souladu s ust. § 120 o. s. ř. Aplikováno na daný případ, je třeba přisvědčit dovolateli, že mělo být předmětem zjišťování nalézacího soudu podle ust. § 120 odst. 3 o. s. ř., zda Česká státní spořitelna jako subjekt v době uzavírání dohod o úhradě pohledávek existovala či nikoliv, když o neexistenci tohoto subjektu odvolací soud opřel svůj závěr, že dohoda o způsobu úhrady pohledávky je neplatná pro plnění nemožné. Odvolací soud neprovedl ani důkaz o tom, zda Česká státní spořitelna, pokud by existovala, mohla v rozhodné době fyzickým osobám poskytovat půjčky. Odvolací soud v tomto směru však povinností vyplývajícím pro něj z ust. § 120 odst. 3, věty první o. s. ř. za přiměřeného použití ust. § 211 o. s. ř. nedostál. Rozhodnutí odvolacího soudu tedy trpí vadou podřaditelnou pod ustanovení § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř.

O nesprávné právní posouzení věci /§ 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř./ či určité právní otázky se jedná v případě, že odvolací soud na zjištěný skutkový stav aplikoval nesprávný právní předpis nebo správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej nesprávně aplikoval.

Dovolací soud dospěl k závěru, že odvolací soud nesprávně na danou věc aplikoval ust. § 563 obč. zák., tj. není-li doba splnění dohodnuta, je dlužník povinen splnit dluh prvního dne poté, kdy byl o plnění věřitelem požádán. Odvolací soud nesprávně věc posoudil, když měl za to, že z ujednání účastníků obstály smlouvy o postoupení pohledávky uzavřené dne 22. prosince 1994 a že z čl. II. těchto smluv vyplývala i výše úhrady za pohledávky. Odvolací soud pominul, že v čl. III. smluv o postoupení pohledávek si smluvní strany sjednali, že výše a způsob úhrady postoupené pohledávky je předmětem samostatné smlouvy. Pokud pak posoudil, že dohody o výši a úhradě pohledávek, podepsané dne 30. 1. 1995, jsou neplatné, pak nemohl odvolací soud bez dalšího dokazování smlouvy o postoupení pohledávek ze dne 22. 12. 1994 posoudit za platné, protože nebyla v předmětných smlouvách sjednána určitě cena za postoupené pohledávky a jejich splatnost. Ve smyslu ust. § 37 odst. 1 obč. zák. musí být právní úkon učiněn určitě, jinak je neplatný. Odvolací soud se pak ani nezabýval právním posouzením smluv o postoupení pohledávek ve smyslu ust. § 41 obč. zák., a to, zda neplatné ujednání splatnosti pohledávky by bylo možno oddělit od ostatního právního úkonu postoupení pohledávky a neprovedl o tom dokazování výslechem účastníků. Odvolací soud neprovedl ani výklad obsahu dotčených smluv o postoupení pohledávek podle ust. § 35 odst. 2 obč. zák., a to s ohledem na zjištění vůle účastníků ve sjednání splatnosti pohledávky. Z nesprávného právního posouzení věci odvolacím soudem pramení pak vada řízení ve smyslu ust. § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř. Vadou řízení ve smyslu ust. § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř. je například neúplnost nebo nesprávnost zjištění skutkového stavu z pohledu postupu soudu v důkazním procesu, zejména není-li v důkazním řízení postupováno v souladu s ust. § 120 o. s. ř. Odvolací soud k výše uvedeným zjištěním skutkového stavu neprovedl potřebné dokazování podle ust. § 120 odst. 3, věta první o. s. ř. a ust. § 211 o. s. ř., nezjednal si jasno v právním posouzení předmětných smluv o postoupení pohledávek z 22.12.1994 a nevytvořil si tak předpoklady pro to, aby jeho úvaha o právních následcích vyplývajících z těchto smluv pro účastníky, mohla být bez dalšího akceptována.

Dovolací soud přisvědčil i námitce dovolatele, že odvolací soud nesprávně posoudil dohody o úhradě postoupené pohledávky za neplatné pro rozpor s dobrými mravy, přičemž odvolací soud ani neuvedl, v čem tento rozpor spatřuje.

Podle ust. § 39 obč. zák. je neplatný právní úkon, který se svým obsahem nebo účelem přičí dobrým mravům. V rozporu s dobrými mravy je právní úkon zejména tehdy, jestliže se jeho obsah ocitne v

rozporu se společensky uznávaným míněním, které ve vzájemných vztazích mezi lidmi určuje, jaký má být obsah jejich jednání, aby bylo v souladu s obecnými zásadami demokratické společnosti.

Z odůvodnění napadeného rozsudku nevyplývá, že by se odvolací soud otázkou rozporu právního úkonu /dohod o úhradě pohledávek/ s dobrými mravy zabýval. Ze soudního spisu na č. l. 28 a 29 z výpovědi žalovaných vyplývá, že žalovaní projevili vůli splnit svůj závazek, uhradit dluh z poskytnuté půjčky. O poskytnutí půjčky žádali Českou spořitelnu, ta však jim odmítla pro jejich nízký příjem a jejich sociální poměry finanční prostředky půjčit, protože neměla záruku, že půjčku budou schopni žalovaní splácet. Žalovaní tedy shledali za jedinou možnost jak dostat svému závazku v tom, že si sjednali smlouvy o stavebním spoření, kde bylo možno získat úvěr k zaplacení dlužné částky. Z tohoto postoje žalovaných nelze vyvodit, že by výkon povinností žalovaných, vyplývající z uzavřené dohody o úhradě pohledávky, byl ve smyslu ust. § 3 obč. zák. v rozporu s dobrými mravy. Z výpovědí žalovaných nevyplývá, že by od počátku zamýšleli a jednali tak, že dluh na základě uzavřených dohod nezaplátí.

Z vyložených důvodů nebylo možno považovat dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu za správný. Rozsudek odvolacího soudu v dovoláním napadeném výroku spočívá na nesprávném právním posouzení věci a je zatížen vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, proto Nejvyšší soud České republiky rozsudek odvolacího soudu v napadené části zrušil a věc vrátil v tomto rozsahu Krajskému soudu v Hradci Králové k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1, část věty za středníkem o. s. ř. a § 243b odst. 2, věta první o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)